

REPUBLIKA SLOVENIJA

INFORMACIJSKI
POOBlašČENEC

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana
T: 01 230 9730
F: 01 230 9778
gp.ip@ip-rs.si
www.ip-rs.si

Številka: 007-34/2020/2

Datum: 14. 8. 2020

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
gp.mizs@gov.si

ZADEVA: Predlog o Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti – EVA 2017-3330-0062 – MNENJE

ZVEZA: vaš dopis št. 007-265/2017/267 prejet dne 3. 8. 2020 in priloženo gradivo

Spoštovani,

na podlagi vašega zaprosila z dne 29. 7. 2020 48. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) ter 57. člena Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba) v nadaljevanju posredujemo mnenje Informacijskega pooblaščenca (v nadaljevanju IP) k prejetemu predlogu Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti – EVA 2017-3330-0062 (v nadaljevanju predlog zakona).

Uvodoma ugotavljamo, da se predlog zakona, v pretežnem delu ne nanaša na varstvo osebnih podatkov, ampak gre zlasti za urejanje znanstvenoraziskovalnega in inovacijskega sistema, ki se delno ali v celoti financira iz javnih sredstev. Predlog zakona se v različnih delih bodisi sistemsko ali konkretno (z opredeljevanjem novih zbirk osebnih podatkov) na obdelave osebnih podatkov nanaša načeloma samo v členih 42 (v zvezi s tem posredno tudi člen 40), 43, 58 in 59 in 60. Ob tema pa nekatere obdelave, kot izhajajo iz priloženih pravilnikov, niso urejen nikjer v zakonu.

V zvezi z materijo, ki jo ureja predlog zakona bi želeli najprej opozoriti na mnenje Evropskega nadzornika osebnih podatkov o varstvu osebnih podatkov in znanstvenem raziskovanju¹, v katerem evropski nadzornik poudarja velik pomen varstva osebnih podatkov pri znanstvenem raziskovanju v današnjem času digitalizacije. Slednja je namreč preoblikovala tudi področje znanstvenega raziskovanja, saj je obdelava, izmenjava in ustvarjanje osebnih podatkov postalo enostavnejše ter cenejše kot kdajkoli prej. S tem pa se vse bolj zamegljuje tudi meja med raziskovanjem zasebnih poslovnih subjektov ter akademskim znanstvenim raziskovanjem ter posledično tudi med znanstvenim raziskovanjem, katerega cilj je družbena korist in raziskovanjem, ki služi primarno zasebnim interesom. Te dileme in težave opaža tudi IP zlasti na podlagi prejetih zaprosil za mnenja.

Nobenega dvoma ni, da za vsakršno obdelavo osebnih podatkov velja Splošna uredba o varstvu podatkov ter do sprejema zakona o njenem izvajanju nekateri še veljavni členi ZVOP-1 (zlasti člena 9 in 17). IP pričakuje, da se bodo konkretni okviri specifik obdelav osebnih podatkov v znanstveno-raziskovalne namene v skladu s členom 89 Splošne uredbe, ustrezno uredili v zakonu o izvajanju Splošne uredbe. Ne glede na to pa ob tej priložnosti želimo poudariti pomen zavedanja o ključni vlogi varstva osebnih podatkov in zasebnosti pri raziskovalnih projektih s strani raziskovalnih organizacij ter organov za obravnavo spoštovanja in nadzor etičnih standardov (ter njihove s tem povezane odgovornosti). Prav organi za obravnavo oz. nadzor spoštovanja etičnih standardov so lahko ključni pri prepoznavanju vprašanj varstva zasebnosti v konkretnih projektih, s katerimi IP kot nadzorni organ

¹ https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/20-01-06_opinion_research_en.pdf

ni nujno seznanjen. V tem kontekstu pogrešamo poudarek vidika varstva osebnih podatkov, ki bi bil lahko vključen na različnih mestih (npr. med načeli opredeljenimi v 2. členu predloga zakona, med poudarki nalog Nacionalni svet za etiko in integriteto v znanosti, med pogoji za vpis/izbris iz evidence raziskovalnih organizacij ipd.).

Prav tako v tem kontekstu opozarjamo, da morajo biti v skladu s členom 38 Ustave nabor in namen zbiranja osebnih podatkov določeni z zakonom. Zato njihovo opredeljevanje zgolj s podzakonskim aktom (kot bi to lahko izhajalo iz 40. člena predloga zakona v povezavi s členoma 42 in 43) ne bi bilo ustrezno. Prav tako se v zvezi s tem zdi neustrezno, da se deloma vsebina registra zasebnih raziskovalcev (ki ga kot takega zakon sploh ne omenja) ureja s Pravilnikom o registru zasebnih raziskovalcev in ne z zakonom. Enako velja za nekatere vidike urejanja vsebine zbirke podatkov o izvajalcih znanstveno raziskovalne dejavnosti, kot jo ureja Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidence o izvajalcih znanstvenoraziskovalne dejavnosti.

V nadaljevanju podajamo nekatere pripombe k posameznim členom.

K 42. in 43. členu

V povezavi s členi 42 in 43 bi tako želeli opozoriti, da je treba v celoti obdelavo osebnih podatkov v okviru raziskav presojati v luči predpisov s področja varstva podatkov. V tem smislu se sprašujemo o nejasnosti ali celo neskladnosti 5. odstavka člena 43 predloga zakona, ki nakazuje na to, da bi lahko objavo raziskovalnih podatkov (kamor sodijo lahko tudi osebni podatki določala vlada (in ne zakonodajalec). Zato ocenjujemo, da bi bilo določbo 3. odstavka člena 43, ki zahteva skladnost z zakonom, ki ureja varstvo podatkov, smiselno razširiti na vse obdelave za raziskovalne namene (trenutno to pomeni v skladu s Splošno uredbo in veljavnim 17. členom ZVOP-1).

K 58. členu

V zvezi s 7. odstavkom izpostavljamo, na nejasnost določbe glede objave identitete recenzenta. Vsi osebni podatki, kot jih določa Splošna uredba (torej nikakor ne le identiteta recenzenta), so namreč varovani in jih brez ustrezne pravne podlage ni dopustno obdelovati (torej tudi ne razkriti).

Zato se sprašujemo, ali je namen določbe, da se opredeli, da identitete recenzenta ni dopustno razkriti brez ustrezne pravne podlage, ali da identitete recenzenta ni nikdar dopustno javno objaviti ali morda kar tretjega. Vsekakor predlagamo, da besedilo bodisi črtate bodisi ustrezno dopolnite.

K 59. in 60. členu

Ugotavljamo, da nikjer ni določena vsebina zbirk iz 1. in 3. točke prvega odstavka 59. člena predloga zakona, torej zbirke prejemnikov sredstev za izvajanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti in zbirke podatkov o vseh oblikah aktivnosti na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti. Če gre za zbirki osebnih podatkov, torej če bodo v posamezni zbirki podatki o določljivih fizičnih osebah (in ne zgolj npr. podatki o poslovnih subjektih), potem je treba vsebino te zbirke ustrezno zakonsko opredeliti. Enako velja za zbirko podatkov o vseh oblikah aktivnosti na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti.

V zvezi z določbo 6. odstavka 59. člena ter 3. odstavka 60. člena glede prenosa podatkov iz zbirke po 2. točki prvega odstavka 59. člena predloga zakona v zbirko podatkov, ki jo vodi javni infrastrukturni zavod in javnim raziskovalnim organizacijam ter pravnim osebam z javnim pooblastilom, ugotavljamo, da ni nikjer določeno, kateri podatki se prenašajo za izredno širok namen. S prenosom bodo namreč najverjetneje nastale nove zbirke podatkov (ki bodo vsebovale med drugim tudi EMŠO in davčne številke fizičnih oseb), pri javnem infrastrukturnem zavodu ter vseh navedenih organizacijah. Točna vsebina in konkretniji namen teh zbirk pa niso jasni oz. IP ni znano, da bi bili opredeljeni v katerem drugem zakonu. Posledično bi lahko šlo za nesorazmeren poseg v zasebnost vseh oseb, katerih podatki bodo na nacionalni ravni zbrani v zbirki iz 2. točke prvega odstavka 59. člena predloga zakona, ki jo bo kot upravljavec vodil ARRS.

Če je mogoče predlagamo, da se jasneje oz. konkretnije opredeli rok hrambe podatkov, kot ga določa 8. odstavek tega člena. Upravljavca bo namreč v nasprotnem primeru imel zahtevno nalogo, da bo sam moral ugotavljati in utemeljevati glede na zelo splošno določen namen zbirk, kdaj konkretno je treba osebne podatke brisati ter posledično tvegal bodisi nezakonito predolgo hrambo podatkov, bodisi nezakonito predčasno brisanje podatkov.

Hvala za sodelovanje in lep pozdrav,

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
informatična pooblaščenka

Pripravila:

Alenka Jerše, univ. dipl. prav.
namestnica informatične pooblaščenke